

Motion

1975/76:2345

av herr Burenstam Linder m. fl.

med anledning av propositionen 1975/76:151 om överlåtelse av aktier i Svenska Utvecklingsaktiebolaget, m. m.

I propositionen 1975/76:151 föreslås att riksdagen godkänner riktlinjer för Svenska Utvecklingsaktiebolaget, nedan benämnt Utvecklingsbolaget, att aktierna i Utvecklingsbolaget skall överlätas till AB Statsföretag för den symboliska summan av 100 kr., att 27 milj. kr. skall lämnas företaget som aktieägartillskott samt att ett bidrag på 26,7 milj. kr. skall lämnas till Sveriges Investeringsbank som kompensation för att banken avskrivit lån till Utvecklingsbolaget. Förlusten för år 1975, som i höstas uppskattades till 67,5 milj. kr., beräknas nu komma att uppgå till 90,0 milj. kr.

I propositionen uppges att kostnaderna för rekonstruktionen kan beräknas till 94 milj. kr. De samlade förlusterna uppgår dock till ett nästan dubbelt så högt belopp. I Utvecklingsbolaget har staten satsat

vid starten 1968	25,0 milj. kr.
från Statsföretag 1970–1971	6,5 milj. kr.
av riksdagen 1971	12,0 milj. kr.
av riksdagen 1974	30,0 milj. kr.
av riksdagen 1975	40,0 milj. kr.
nu aktuell proposition	
a) aktieägartillskott	27,0 milj. kr.
b) ersättning till Investeringsbanken för avskrivning av lån	26,7 milj. kr.
Summa	167,2 milj. kr.

Företaget skall nu säljas till AB Statsföretag för 100 kr. Föga tycks ha vunnits i form av kommersiellt livskraftiga nya produkter. Fiaskot för Utvecklingsbolaget och industridepartementet kan knappast vara större. Industriministern skriver att "Utvecklingsbolaget skall enligt min mening inte kritiseras för att det har gjort förluster under sina första år". Detta skriver industriministern trots att han själv på samma sida tidigare sagt att hans kritik kvarstår vad gäller kontrollen över utvecklingen i några av dotterbolagen. Det bör framhållas att Utvecklingsbolagets aktier förvaltats direkt av industridepartementet och att ansvaret för misslyckaderna därmed vilar på departementet.

Några av dotterbolagen har sålts. Vi hälsar detta med tillfredsställelse. Vad gäller de kvarvarande dotterbolagen uppges i propositionen att industriministern erfarit att Investeringsbanken "beslutat pröva frågan" om ett övertygande av Carbox, ett företag som tillverkar hydrauliska presssystem. Carbox föreslås vidare tillföras 5 milj. kr. från statens utvecklingsfond. Någon

ansökan har ej ingivits till statens utvecklingsfond. Detta är en fråga för styrelsen i statens utvecklingsfond att i vanlig ordning självständigt bedöma mot andra projekt. Någon motivering för att Investeringsbanken skulle överta Carbox lämnas ej i propositionen. Det är lätt att misstänka att Statsföretag ej varit villigt att överta Carbox och att industriministern därför med glädje sett att Investeringsbanken inträder som ny ägare. Enligt propositionen (1967:56 s. 38) om bildandet av Investeringsbanken skulle banken få möjlighet att "i undantagsfall" förvärva aktier. Att denna rätt nu kommer till användning för att rädda ett statligt företag ur en svår situation står enligt vår mening inte i överensstämmelse med tankegångarna bakom bildandet av Investeringsbanken.

Vi kan av samma skäl inte heller stödja tanken att Investeringsbanken skulle övertaga Utvecklingsbolagets aktier i Stansaab. Det kan inte vara meningen att Investeringsbanken på detta sätt blir någon sorts andra klassens Statsföretag. Aktierna bör i stället överföras på fonden för statens aktier eller försälas till annan köpare. I propositionen 1975/76:66 uppgav industriministern att Investeringsbanken var beredd att *tills vidare* överta aktierna i Stansaab. Enligt vad vi erfarit var tanken då att Utvecklingsbolaget skulle få en återköpsrätt. Denna tanke synes nu övergiven.

Det ligger nära till hands att tro att Investeringsbanken, som "prövar" frågan om köp av Stansaab och Carbox från Utvecklingsbolaget men inte har fattat beslut därom, av industriministern utlovats kompensation genom att, som föreslås i propositionen, riksdagen skall anslå 26,7 milj. kr. som ersättning för den förlust Investeringsbanken led när den avskrev lån på detta belopp hösten 1975 för att medverka till att Utvecklingsbolaget då inte tvingades gå i likvidation. Varken i den nu föreliggande propositionen eller i propositionen hösten 1975, där Investeringsbankens avskrivning omnämndes, har det gjorts gällande att staten är på något sätt skyldig att ersätta investeringsbankens förlust. Förluster är en naturlig del i en banks verksamhet, i synnerhet för en bank av Investeringsbankens natur. För att en banks kreditprövning skall göras på ett tillräckligt noggrant sätt är det nödvändigt att banken också ansvarar för eventuella förluster. Det saknas enligt vår mening varje skäl för att staten på detta sätt skulle ersätta Investeringsbanken för förluster banken gjort genom att, som det visat sig, utan betryggande säkerhet låna ut pengar till Utvecklingsbolaget.

Det måste betraktas som mycket otillfredsställande att något bokslut för år 1975 ej presenteras i propositionen. Detta så mycket mera som näringsutskottet i sitt utlåtande (NU 1975/76:19, s. 6) skrev att utskottet "utgår från att proposition vari slutligt förslag beträffande SU-gruppens rekonstruktion läggs fram kommer att ge en mera fullständig bild av företagets ekonomiska situation". Ett preliminärt bokslut kommer visserligen enligt propositionen att ställas till vederbörande utskotts förfogande, men vår kritik kvarstår ändå. Avsaknaden av bokslut, liksom knappheten i övrigt i framställningen i propositionen, gör det svårt att skaffa sig en klar bild av Ut-

vecklingsbolagets situation. Det saknas till och med ett resonemang som visar hur industriministern kommit fram till att det behövs just 27 milj. kr. i aktieägartillskottet. "Jag beräknar härför 27 miljoner ---" skriver industriministern kortfattat. Att klarare uppgifter inte ges är oacceptabelt med tanke på de stora belopp man begär att skattebetalarna skall tillskjuta.

Statsföretag skall köpa Utvecklingsbolaget för 100 kr. Beloppet synes märkligt lågt med hänsyn till att aktiekapitalet skall komma att vara 2,5 milj. kr. och att aktiekapitalet i SU och de dotterbolag Statsföretag övertar enligt avtalet skall vara intakt. Några motiv för att till Statsföretag för 100 kr. sälja ett företag med ett aktiekapital på 2,5 milj. kr. har ej framförts i propositionen. Någon sådan subventionering av Statsföretag synes ej motiverad, varför vi avstyrker försäljningen. Nya förhandlingar mellan Statsföretag och industridepartementet bör upptas.

Vi kan heller inte biträda att Statsföretag varje år skall erhålla ett bidrag om 3 milj. kr. i 1976 års penningvärde, indexreglerat på ej angivet sätt, från anslaget för STU (styrelsen för teknisk utveckling) för vad som i propositionen benämns som upprätthållandet av "en kvalificerad utvecklingsresurs för arbete med långsiktiga, för samhället angelägna projekt". Enligt vår mening bör STU i varje enskilt fall lämna bidrag för sådan verksamhet som enligt STU:s bedömning är angelägen.

Det är högst anmärkningsvärt att avvecklingen av dotterbolagen sker genom att de som övertager företagen genomgående får ersättning härför. Vi har tidigare i motionen påpekat att detta förhållande råder för Investeringsbanken och Statsföretag. Enligt uppgift skulle samma sak råda beträffande Telubs övertagande av SAMEFA. Telub skulle enligt uppgift få 5 milj. kr. i ersättning för sitt engagemang.

Med stöd av vad ovan anförts hemställes

att riksdagen beslutar

1. att avslå propositionen 1975/76:151,
2. att hos regeringen hemställa om ny proposition med förslag till rekonstruktion av Utvecklingsbolaget när ett fullständigt bokslut föreligger utan vidare löpande statliga subventioner och utan ersättning till Investeringsbanken.

Stockholm den 25 mars 1976

STAFFAN BURENSTAM LINDER (m)

HANS NORDGREN (m)

WIGGO KOMSTEDT (m)

BO SIEGBAHN (m)

C.G. REGNÉLL (m)

TAGE MAGNUSSON (m)

i Borås

